

บทนำ : เรื่องสั้นคืออะไร*

หนังสือที่เราเขียนและอ่านกันอยู่นี้ อาจจำแนกออกตามเนื้อเรื่องได้สองประเภทใหญ่ ๆ คือ สารคดีประเภทหนึ่งและบันเทิงคดีอีกประเภทหนึ่ง สารคดีนั้นได้แก่หนังสือที่ให้เนื้อหาสาระและความรู้แก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ แต่บางทีก็ให้ความเพลิดเพลินด้วย ทั้งยังแบ่งออกไปเป็นประเภทย่อย ๆ อีกหลายประเภท เช่น บทความ เรื่องเล่าส่วนบุคคล ชีวิตประวัติ อัตชีวประวัติ และความเรียง¹ ส่วนบันเทิงคดีได้แก่หนังสือที่แต่งขึ้นจากจินตนาการเพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านเป็นประการสำคัญ แต่บางทีก็ให้แง่คิดในการดำรงชีวิตด้วย บันเทิงคดียังแบ่งประเภทย่อยออกไปอีกเป็นเรื่องสั้นและนวนิยาย

บันเทิงคดีสองประเภทย่อยนี้ คนส่วนมากเข้าใจว่านวนิยายเป็นเรื่องแต่ง คือ เขียนขึ้นจากจินตนาการ หรือเป็นเรื่องที่สมมุติขึ้น ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ถูกต้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีคำว่า “นิยาย” รวมอยู่ด้วย แต่เรื่องสั้นนั้นยังมีคนเข้าใจคลาดเคลื่อนอยู่มาก มักเข้าใจกันว่าเป็นข้อเขียนใด ๆ ก็ตามที่มีขนาดสั้น ไม่ว่าจะ เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ เรื่องท่องเที่ยวใน *อนุสาร อ.ส.ท.* หรือ ความเรียงในหนังสืออื่น ๆ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด

เพื่อให้เข้าใจตรงกันว่าเรื่องสั้นคืออะไร ขอให้อ่านเรื่องต่อไปนี้

* M.H. Abrams. *A Glossary of Literary Terms*. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1957, pp. 167-59.

William Kenney. *How to Analyze fiction*. New York: Monarch Press. 1966, pp. 103-1 06.

Wilfred Stone, Nancy Huddleston Packer, and Robert Hoops. *The Short Story: An Introduction*. New York: McGraw-Hill Book Company, 1976. pp. 5-6.

¹ดูรายละเอียดเรื่องสารคดีจาก รองศาสตราจารย์ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. *การเขียนสารคดี* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.

สัมภาษณ์ *

“เทเรซินาอยู่ที่นี้ใช่ไหมครับ?”

คนรับใช้ซึ่งสวมเสื้อเชิ้ตคอคับจนหายใจไม่สะดวกมองดูชายหนุ่มตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า ขณะที่เขายืนอยู่บนชานบันไดข้างหน้าตน ชายคนนี้อาจมาจากบ้านนอกแน่ ๆ เขาสวมโอเวอร์โค้ตผ้าเนื้อหยาบพลิกคอปกขึ้นไปปิดหู มือซึ่งแข็งทื่อและซีดเพราะความหนาวนั้นข้างหนึ่งหัวถุงผ้าใบเล็ก ๆ และสกปรก ส่วนอีกข้างหนึ่งหัวกระเป๋าดำเดินทางใบเล็กและเก่า

“เทเรซินา? เธอเป็นใครกัน?” คนรับใช้ยื่นถาม เลิกคิ้วคิ้วซึ่งมาจกกันตรงกลางและดูไม่ต่างกับเอาหนวดที่เขาโกนจากริมฝีปากไปปลูกไว้ที่ตรงนั้น

ชายหนุ่มสั่นศีรษะเพื่อสลัดหยดน้ำที่เกาะอยู่ปลายจมูก แล้วตอบว่า

“เทเรซินาหรือไอเปร่ายังไงล่ะ?”

“อ้อ! อ้อ!” คนรับใช้อุทานและยิ้มอย่างเหยียดหยาม “แกคิดว่าควรเรียกชื่อเธอเฉย ๆ โดยไม่มีคำนำหน้าเลยยังงั้นรี? แล้วกลายเป็นใคร?”

“เธออยู่หรือไม่อยู่?” ชายหนุ่มถาม พลางขมวดคิ้วและถอนใจยาว “บอกเธอว่ามีกุจจิโอมายเยี่ยมและให้ฉันเข้าไปในบ้านด้วย”

“แต่ตอนนี้ไม่มีใครอยู่บ้านเลย” คนรับใช้ตอบ รอยยิ้มหายไปจากริมฝีปาก “ซินญอราซินามาร์นิสยังอยู่ที่โรงโอเปร่าและ...”

“นำมาร์ธาด้วยรี?” มิกุจจิโอสั่งจ้วงหวะ

“อ้อ คุณเป็นหลานชายท่านรีครับ?”

คนรับใช้เปลี่ยนเป็นพินอบพิเทา

“ถ้าฉันเชิญเข้ามาในบ้านรีครับ ไม่มีใครอยู่เลย ถูกแล้วครับ คุณหน้าของคุณก็อยู่ที่โรงโอเปร่าด้วย คงจะไม่กลับบ้านก่อนตีหนึ่ง คืนนี้จะมิงงานฉลองกันครับ คุณ... คุณเกี่ยวข้องกับคุณนายละครับ คุณเป็นลูกพี่ลูกน้อง...?”

มิกุจจิโอสั่งเลใจอยู่ครู่หนึ่งและมีท่าทางพะอืดพะอม

“ฉันไม่ - ไม่ใช่ลูกพี่ลูกน้องจริง ๆ หรือก ฉัน... ฉันชื่อมิกุจจิโอบอนาวิโน เดินทางมาจากบ้านเพราะมีธุระสำคัญ”

เมื่อได้รับคำตอบเช่นนี้ คนรับใช้ก็เห็นว่าถ้าแสดงความอ่อนน้อมแก่เขาแต่พอสถานประมาณจะ

* แปลและเรียบเรียงจากเรื่อง “Limes from Sicily” ของ Luigi Pirandello

เหมาะกว่า เขานำมิกุจจิโอเข้าไปในห้องเล็กและมีติดกับครัวซึ่งใครคนหนึ่งกำลังกรนสนั่นอยู่ และบอกมิกุจจิโอว่า

“นั่งตรงนี่สิครับ ผมจะหาคะเกียงมาให้”

มิกุจจิโอมองไปทางเสียงกรนก่อน แต่ไม่เห็นอะไร หลังจากนั้นก็มองเข้าไปในครัวซึ่งคนครัวกำลังทำอาหารว่างอยู่โดยมีเด็กชายคนหนึ่งเป็นลูกมือ

กลิ่นอาหารทำให้เขาเวียนศีรษะและคลื่นไส้เพราะเขาเกือบจะไม่ได้แตะต้องอะไรเลย ตั้งแต่เช้า เขาเดินทางมาจากเมสสินา ต้องนั่งรถไฟมาคืนหนึ่งกับวันหนึ่งเต็ม ๆ

คนรับใช้ยกกะเกียงมาให้ และคนที่กรนอยู่หลังม่านก็ละเมอออกมาว่า

“นั่นใครนะ?”

“นี่แน่ะ ดอรินา ตื่นเสียทีสิ!” คนรับใช้ปลุก “ดูสิ นี่คือนอนาวิโน”

“นอนาวิโนต่างหาก” มิกุจจิโอช่วยแก้ไขและเป่าลมใส่นิ้วมือ

“นอนาวิโน นอนาวิโน เพื่อนของคุณนาย แกนี่หลับเป็นตายเลยนะ เสียงกริ่งหน้าบ้าน แกก็ไม่ได้ยิน ฉันจะต้องจัดโต๊ะอาหาร ฉันทำทุกอย่างไม่ได้หรอก ได้ยินหรือเปล่า? คนครัวยังไม่รู้จักงาน จะให้ฉันคอยดูเขาและคอยเปิดประตูด้วยได้อย่างไร?”

เสียงหวาดดังและยาวตามมาด้วยการปิดขี้เกียจและจบลงด้วยเสียงครางเป็นการต้อนรับคำพูดของคนรับใช้ เขาบ่นต่อไปว่า

“เออละ คอยดูก็แล้วกัน”

มิกุจจิโอยิ้มและมองดูคนรับใช้เดินผ่านแสงไฟสลัว ๆ ของอีกห้องหนึ่ง จนกระทั่งตัวเขาเองมาถึงห้องรับประทานอาหารขนาดใหญ่ที่เปิดไฟไว้สว่างจ้าและมีโต๊ะตัวหนึ่งจัดไว้อย่างสวยงาม เขายืนชมอย่างทึ่งจนกระทั่งเสียงกรนทำให้เขาหันไปทางม่านนั้นอีก

คนรับใช้ซึ่งเอาผ้าเช็ดปากหนีบรักแร้ไว้เดินเฉียดไปเฉียดมาและบ่นเรื่องดอรินาที่หลับไปอีก แล้วหันมาบ่นเรื่องพ่อครัว พ่อครัวเป็นคนใหม่จ้างมาสำหรับงานเลี้ยงคราวนี้โดยเฉพาะ จึงต้องขอคำอธิบายจากคนรับใช้อยู่ตลอดเวลา มิกุจจิโอก็กลัวว่าเขาจะเป็นตัวก่อความรำคาญอีกคนหนึ่ง จึงเก็บความสงสัยทั้งหลายไว้ ที่จริงเขาคงจะบอกหรือให้โอกาสคนรับใช้เดาเอาว่าเขาเป็นคู่หมั้นของเทเรซينا แต่เขาก็ไม่อยากทำทั้ง ๆ ที่เขาเองก็ไม่ทราบว่าเป็นเพราะอะไร อาจจะเป็นตัวยกกลัวว่าคนรับใช้จะปฏิบัติต่อเขาอย่างนายกระมัง อย่างไรก็ตาม เมื่อคนรับใช้ผ่านม่านอีกเที่ยวหนึ่ง เขาก็อดถามไม่ได้

มีน้ำใจอย่างนั้นหรือ?

อา นี่เป็นเพราะสวรรค์บันดาลแท้ ๆ ที่เดียว นับว่าเป็นโชคอันแท้จริงที่เขาได้มองเห็นค่าของเสียงของเธอในขณะที่คนอื่นไม่ได้นึกถึง เรื่องนี้เกิดขึ้นในเดือนเมษายนวันหนึ่งในขณะที่เขาทั้งสองนั่งอยู่ริมหน้าต่างห้องเพดานมองออกไปเห็นท้องฟ้าสีน้ำเงินเข้มได้ชัดเจน เทเรซิงากำลังร้องเพลงซีดีอย่างเต็มไปดด้วยอารมณ์ มิกุจจิโอยังจำเนื้อเพลงนั้นได้ วันนั้นเทเรซิงมีอารมณ์เศร้าเพราะพ่อของเธอเพิ่งตายใหม่ ๆ และเพราะญาติของมิกุจจิโอรังเกียจเธอ เขาจำได้ว่าตัวเขาเองก็รู้สึกเศร้าจนน้ำตาไหลเมื่อฟังเพลงที่เธอร้อง เขาได้ฟังเพลงสั้น ๆ นี้มาหลายหนแล้ว แต่ไม่เพราะจับใจเหมือนที่เธอร้องเลย เขาได้รับความประทับใจจากเพลงนี้มากจนต้องเชิญนายวงดุริยางค์ซึ่งเป็นเพื่อนของเขามาเยี่ยมห้องเพดานโดยมิได้บอกให้เธอและแม่ของเธอทราบล่วงหน้า ด้วยเหตุนี้เธอจึงได้เริ่มบทเรียนร้องเพลงบทแรกและเขาได้ใช้เงินเดือนของเขาเกือบทั้งหมดเพื่ออุปกรณ์เธอเป็นเวลาสองปีเต็ม เขาเช่าเปียโนให้เธอ ซื้อโน้ตเพลงให้และจ่ายค่าสอนให้ครูของเธอด้วย วันเหล่านั้นช่างมีความสุขเสียเหลือเกิน!

